

Noves dades de distribució de la sargantana cendrosa *Psammodromus edwardsianus* (Dugès, 1829) a Catalunya

David Gómez (1), Guillem Giner (2) & Josep Roig (3)

1) vidvng@hotmail.com

2) salamandru@hotmail.com

3) roigcort@gmail.com

Resum

En aquest treball es descriuen sis noves localitzacions per a la sargantana cendrosa *Psammodromus edwardsianus* (Dugès, 1829) a Catalunya, després d'una campanya de recerca de l'espècie.

Abstract

We describe six new locations for *Psammodromus edwardsianus* (Dugès, 1829) in Catalonia, after campaign of research on the species.

Resumen

Se describen seis nuevas localizaciones para *Psammodromus edwardsianus* (Dugès, 1829) en Catalunya, después de una campaña de búsqueda de la especie.

Paraules clau: Sargantana cendrosa; *Psammodromus edwardsianus*; *Lacertidae*; distribució; Catalunya.

Key words: Edward's Sand Racer; *Psammodromus edwardsianus*; *Lacertidae*; distribution; Catalonia.

Palabras clave: Lagartija cenicienta; *Psammodromus edwardsianus*; *Lacertidae*; distribución; Catalunya.

INTRODUCCIÓ

La sargantana cendrosa *Psammodromus edwardsianus* (Dugès, 1829) és un lacèrtid present a Catalunya i distribuït al llarg de tota la costa mediterrània, des del migdia francès fins al sector més oriental d'Andalusia. Recentment s'ha separat del seu tàxon germà, la sargantana timonera (*Psammodromus hispanicus*) (Carranza *et al.*, 2006; Fitze *et al.*, 2012), amb qui els seus límits de distribució i possibles àrees de contacte a l'Aragó, Castella – La Manxa i Andalusia oriental, no són prou coneguts. Per regla general, ambdós tàxons poden ser localment abundants, però formen poblacions que tendeixen a ser fragmentades i aïllades entre elles. Malgrat tot, l'espècie es considera infreqüent, però no amenaçada (Carretero *et al.*, 2002; Rivera *et al.*, 2011). Recentment s'ha descrit una tercera espècie del complex “*hispanicus*” a

la Península Ibèrica, *Psammodromus occidentalis* Fitze, Gonzalez-Jimena, San-José, San Mauro & Zardoya, 2012, pròpia de l'oest ibèric.

NOVES DADES

En la present nota es pretén informar de les primeres cites en sis noves quadrícules UTM 10x10 a Catalunya. Cinc de les noves quadrícules són a les comarques del Segrià i a la Ribera d'Ebre, i es van obtenir durant unes prospeccions emmarcades en una campanya de recerca de noves localitzacions de sargantana cua-roja (*Acanthodactylus erythrurus*). La sisena nova quadrícula correspon a la comarca del Tarragonès, on un dels autors tenia cites antigues i on es va tornar a confirmar la presència de la sargantana timonera amb dues noves cites.

S'aporten les següents citacions per a la sargantana cendrosa a Catalunya, corresponents a sis noves quadrícules UTM 10x10: 31T CF29; CF05; CF06; BF95; BF87; CF66, on s'enumeren de la següent manera: UTM 10x10; UTM 1x1; altitud; municipi; hàbitat; data:

-UTM 31T BF87; (BF8770); 87m; Riba-roja d'Ebre; Mosaic de conreus de secà (olivera) amb pastures i brolles on domina la ginesta vimenera (*Retama sphaerocarpa*)

Substrat: materials sedimentaris recents (argiles quaternàries).

El 1/5/2012 es troben 4 adults, i el 8/5/2012 es troben 2 adults.

-UTM 31T CF05; (CF0059); 37m; Garcia; Mosaic de conreus de secà (olivera sobretot) amb retalls de bosc de pi blanc amb brolla. Substrat: materials sedimentaris recents.

El 8/5/ 2012 es troben 3 adults.

-UTM 31T BF95; (BF9959); 90m; Garcia; Brolla i timoneda on domina el romaní i la foixarda (*Globularia alypum*). Substrat: Turó de materials calcaris durs.

El 8/5/ 2012 es troben 5 adults.

-UTM 31T CF06; (CF0060); 129m; Garcia; Mosaic de conreus de secà (olivera sobretot) amb retalls de bosc de pi blanc amb brolla i timoneda on domina el romaní i la foixarda (*Globularia alypum*). Substrat: materials sedimentaris recents i turons de materials calcaris més durs.

El 16/5/2012 es troben 2 adults.

-UTM 31T CF29; (CF2496); 351m; Borges Blanques; Mosaic de conreus de secà (olivera sobretot) amb retalls de bosc de pi blanc amb brolla i timoneda on domina el romaní i la foixarda (*Globularia alypum*).

El 23/5/2012 es troben 4 adults.

-UTM 31T CF66; (CF6063); 185m; Vilabella; Mosaic de conreus de secà (garrofers sobretot) amb camps abandonats i retalls de bosc de pi blanc amb garriga i brolla. Substrat: materials calcaris tous (margues) amb crosta calcària petrificada prop de la superfície (tapàs).

El 15/9/1991 es troben 4 adults.

-UTM 31T CF66; (CF6660); 100m; La Pobla de Montornès; Mosaic de conreus de secà (garrofers sobretot) amb camps abandonats i retalls de bosc de pi blanc amb garriga i brolla.

El 23/4/2008 es troba 1 adult en erm urbà.

-UTM 31T CF66; (CF6761); 110m; Creixell; Mosaic de conreus de secà (garrofers sobretot) amb camps abandonats i retalls de bosc de pi blanc amb garriga i brolla. Substrat: materials calcaris tous (margues) amb crosta calcària petrificada prop de la superfície (tapàs).

El 28-5-2009 es troba 1 adult.

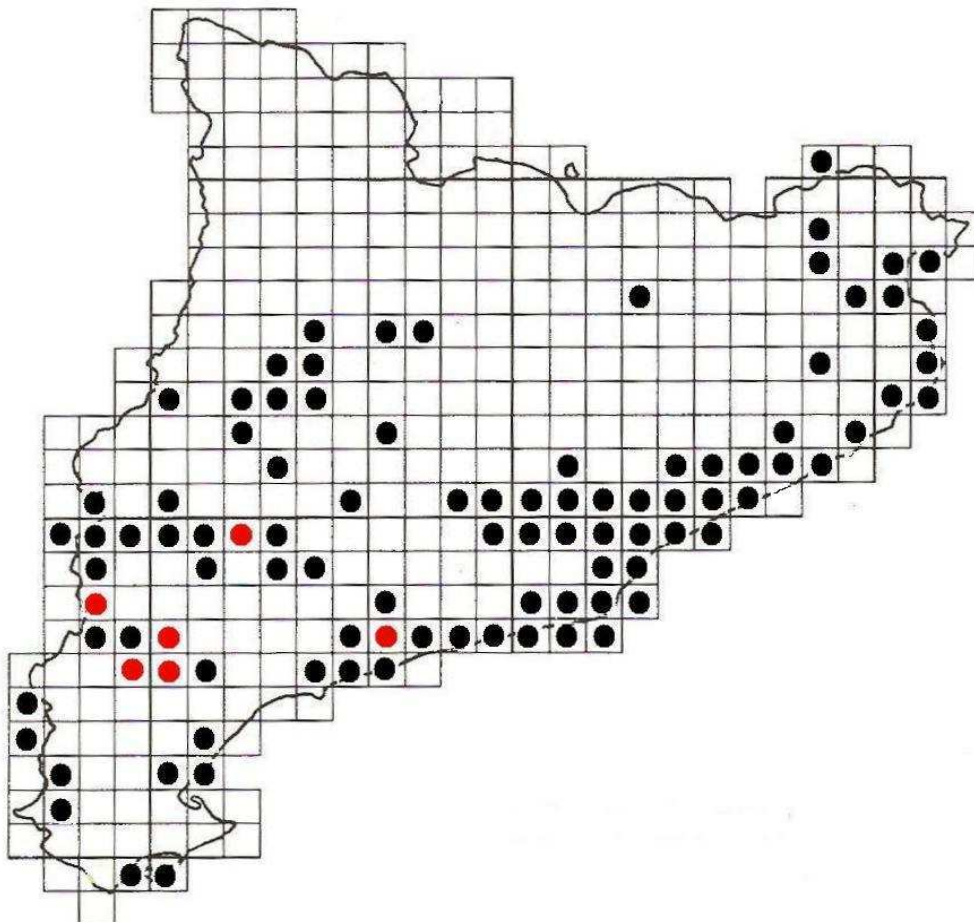

Figura 1. Mapa de Catalunya amb les quadrícules UTM 10x10. Els reticles de color negre són la distribució coneguda segons Carretero *et al.* 2002. En vermell estan representades les quadrícules on ha estat observada la sargantana cendrosa, citada per primer cop en aquesta nota a 6 reticles nous per a Catalunya: 31T BF87; 31T CF05; 31T BF95; 31T CF06; 31T CF29; 31T CF66.

REFERÈNCIES

- CARRANZA, S., HARRIS, D. J., ARNOLD, E. N., BATISTA, V. & DE LA VEGA, J. P. G. (2006): Phylogeography of the lacertid lizard, *Psammodromus algirus*, in Iberia and across the Strait of Gibraltar. *Journal of Biogeography*, 33, 1279–1288.
- CARRETERO, M.A., SANTOS, X., MONTORI, A. & LLORENTE, G.A. (2002): *Psammodromus hispanicus* Fitzinger, 1826. Lagartija cenicienta. 263-265. In: Pleguezuelos, J.M., Márquez, R. & Lizana, M.(eds.). *Atlas y libro rojo de los anfibios y reptiles de España*. DGCN-AHE. Madrid.
- FITZE, P. S., GONZÁLEZ-JIMENA, V., SAN JOSÉ, L. M., SAN MAURO, D., ZARDOYA, R. (2012): "A new species of sand racer, *Psammodromus* (Squamata: Lacertidae), from the Western Iberian Peninsula". *Zootaxa*, 3205: 41-52.
- GARCIA, P. & MATEOS, I. (2009): Tendencias a medio plazo de una población de lagartija cenicienta (*Psammodromus hispanicus*) en España central. *Boletín de la Asociación Herpetológica Española*, 20: 47-51
- LLORENTE, G., MONTORI, A., SANTOS, X. & CARRETERO, M.A. (1995): *Atles dels anfibis i rèptils de Catalunya i Andorra*. Brau. Figueres.
- RIVERA, X., ESCORIZA, D., MALUQUER-MARGALEF, J., ARRIBAS, O., CARRANZA, S. (2011): *Amfibis i rèptils de Catalunya, País Valencià i Balears*. Lynx edicions i Societat Catalana d'Herpetologia. Bellaterra/Barcelona.
- SANUY, D. (2009): Herpetofauna de les zones semiàrides incloses en els Espais d'Interès Natural del sud de la demarcació de Lleida. *Butlletí de la Societat Catalana d'Herpetologia*, 18: 18-34.

Figura 2. Habitat de retalls de bosc de pi blanc amb brolla i timoneda on domina el romaní i la foixarda (*Globularia alypum*) a Garcia (Ribera d'Ebre).

Figura 3. Exemplar adult de *Psammodromus edwardsianus* de Riba-roja d'Ebre (Ribera d'Ebre).